

A külső védelmi tervezés aktuális kérdései

Current issues in external emergency planning

Dr. Győző-Molnár Árpád t. alezredes
Orosházi Katasztrófavédelmi Kirendeltség
polgári védelmi felügyelő
Email: arpad.gyozo@katved.gov.hu
ORCID: 0000-0003-2046-8658
szerző

Dr. Tóth András t. alezredes
Zala Vármegyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság
polgári védelmi főfelügyelő
Email: andras.toth@katved.gov.hu
ORCID: 0000-0002-7365-6620
társszerző

Absztrakt:

A külső védelmi tervben foglalt intézkedések szavatolják a veszélyes ipari létesítmények környezetében élő lakosság, valamint az ott működő közintézmények és gazdálkodó szervezetek biztonságát. A tavalyi évben több jelentős jogszabályváltozás lépett hatályba, amely módosítja a tervkészítésre vonatkozó szabályokat. Mindezekre figyelemmel célszerű a változásokat megvizsgálni és ezzel együtt feldolgozni a külső védelmi tervezés folyamatát. Jelen munka erre figyelemmel érinti a tervkészítés, a gyakoroltatás és a felülvizsgálat, továbbá a lakosságtájékoztatás és a riasztás rendszerét is. A szerzők fő célkitűzése, hogy a közreműködő szervezetek megismerhessék legfontosabb feladataikat, amelyek által az állampolgárok biztonsága megóvható, valamint olyan javaslatok megfogalmazása, melyek beépítése hatékonyabbá teheti a tervezési, illetve a kárelhárítási feladatokat is.

Kulcsszavak: terv, veszélyes üzem, lakosság

Abstract:

The measures set out in the external emergency plan guarantee the safety of the population living in the vicinity of hazardous industrial facilities, as well as the public institutions and economic organizations operating there. Last year, several significant legislative amendments entered into force, which modify the rules governing the preparation of such plans. Considering all these factors, it is advisable to examine the changes and, at the same time, review the process of external emergency planning. Accordingly, this work addresses the systems of plan preparation, exercising and revision, as well as public information and alerting. The authors' main objective is to enable the participating organizations to become familiar with their most important tasks, through which the safety of citizens can be protected, and to formulate recommendations that, once incorporated, may make both the planning and damage control tasks more effective.

Keywords: plan, hazardous plant, population

1. BEVEZETÉS

A hivatásos katasztrófavédelmi szerv alapfeladata az állampolgárok életének és testi épségének, valamint anyagi javainak megóvása. [1] Ennek kiemelkedő eleme a veszélyes ipari üzemek tevékenységéhez kapcsolódó rendkívüli események, a „létesítmény kerítésén kívüli” élet- és vagyonbiztonságot veszélyeztető hatások minimalizálása, illetve az esetleges bekövetkezést követően eredményes felszámolása, amely hazánkban az ún. külső védelmi tervekben¹ ölt testet. [2] A külső védelmi tervezés jelenlegi rendszere önmagában nem tekinthető novumnak, hiszen a magyar jogrendben már 2000-ben megjelent, lényegét tekintve a jelenlegivel azonos tartalommal. [3] 2024-ben megújult a vonatkozó szabályozói környezet, több kardinális változás lépett hatályba, erre figyelemmel érdemes elsődlegesen a jogszabályokat, valamint a kapcsolódó szakirodalmat feldolgozni és a beazonosított változásokat kiemelni. Ezek közül vizsgálatunk szempontjából kiemelkedő, hogy 2024-ig a hivatásos katasztrófavédelmi szervnél összpontosuló KVT-khez kapcsolódó feladatok – úgymint a tervezés, a hatósági eljárás lefolytatása és a jóváhagyás – közül a hatósági feladatok ellátása átkerült a fővárosi/vármegyei kormányhivatalok (továbbiakban: iparbiztonsági hatóság) szervezetében létrehozott szakmai főosztályokhoz. [4] A változások hatásának azonosítása érdekében, a tervek készítés lépései és elemei, az ellenőrzés – így különösen a KVT-ben foglaltak gyakoroltatása – rendje, továbbá a lakosságtájékoztatás vonatkozó feladatainak elemzése kerülnek bemutatásra. Cél, hogy az előzőekben megfogalmazott vizsgálattal a védelmi és biztonsági tervezésben közreműködő ágazati szereplők tevékenysége megfeleljen a jogszabályoknak. Különösen fontos a KVT-hez kapcsolódó főbb tevékenységek elemzése – így a tervek készítés, gyakorlás, lakosságtájékoztatás/riasztás és az éles események során történő beavatkozás – mivel több szervezet közös és egymásra épülő munkájával valósul meg. Jelen mű figyelembe veszi a szerzők KVT-vel kapcsolatos gyakorlati tapasztalatait. Fontos célkitűzés, hogy az elemzést követően olyan javaslatok kerüljenek megfogalmazásra, amelyek költséghatékonyan megvalósíthatók, bevezetésük jelentős forrásigénnyel nem jár.

2. A KÜLSŐ VÉDELMI TERVEZÉS KATASZTRÓFAVÉDELMI FELADATAI

KVT-t abban az esetben szükséges készíteni, ha egy – vagy akár több – veszélyes üzem tevékenysége érinti a létesítmény környezetében élő lakosságot, valamint az ott működő gazdálkodó szervezeteket és közintézményeket. Előfordulhat, hogy ugyanazon veszélyes létesítmény hatásai több településre is kihatnak, ezért ebben az esetben valamennyi érintett település KVT készítésére kötelezett. A KVT a település veszélyelhárítási tervének mellékletét képezi, azonban önálló okmányként úgy kell kialakítani, hogy tartalma és végrehajthatósága megítélhető legyen. [5] A veszélyes üzemek környezetének biztonsága két pilléren nyugszik az üzem belső-, valamint a települési biztonsági intézkedések rendszerén, melynek kiemelkedő eleme a KVT. [6]

Kiemelendő, hogy KVT készítése nem kizárólag felső küszöbértékű veszélyes üzemek esetében válhat szükségessé, mivel alsó küszöbértékű-, illetve küszöbérték alatti üzemek is rendelkezhetnek olyan veszélyeztető hatásokkal, amelyek megkövetelik a lakosság, illetve a létesítmény környezetének fokozott védelmét. [7] A későbbiekben szó esik az alsó küszöbértékű-, valamint a küszöbérték alatti üzemekhez kapcsolódó tervek készítés eltérő szabályairól. A kormányrendelet 26. §-a alapján [4] az iparbiztonsági hatóság dönthet úgy, hogy eltekint a KVT készítéstől, amennyiben az érintett településen nem alakulhat ki az egészséget és a környezetet veszélyeztető hatás. Jelenleg az említett feltételt, vagyis azt, hogy a döntést indokolniuk kell, valamint, hogy az említett indokolásról ki értesül és milyen formában, nem került meghatározásra a vonatkozó magyar jogszabályokban.

¹ Külső védelmi terv – KVT

A külső védelmi tervezés kezdeti lépéseként az iparbiztonsági hatóság értesíti a veszélyeztetett település(ek) polgármesterét, valamint a hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szervét, (a továbbiakban: igazgatóság) a védelmi és biztonsági igazgatás szerveit, a fővárosban a főpolgármestert továbbá az üzem telephelye szerint illetékes környezetvédelmi, valamint természetvédelmi hatóságot, hogy illetékességi területükön felső küszöbértékű veszélyes üzem kezdte meg működését. A hatóság a veszélyes tevékenység végzésére vonatkozó határozat kiadását követően a veszélyes tevékenységet végzőkről és a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos baleseti veszélyekről tájékoztatja az üzem telephelye szerint illetékes vármegyei rendőr-főkapitányságot, az igazgatóságot, az egészségügyi államigazgatási szervet, a környezetvédelmi hatóságot, és a mentőszolgálatot.

A KVT-t a hivatásos katasztrófavédelmi szerv helyi szerve (a továbbiakban: kirendeltség) a település(ek) polgármesterének bevonásával készíti el, amelyre – beleértve a terv jóváhagyását – 180 nap áll rendelkezésre.

1. ábra A KVT készítésben közreműködő főbb szereplők. (Készítették: a szerzők)

A tervezési folyamat megindulását követően a KVT tervezetének elkészítésre 60 nap áll rendelkezésre, amelybe a szükséges mértékben be kell vonni az érintett veszélyes üzemet, a mentőszolgálatot, a rendőrséget, az illetékes iparbiztonsági, környezetvédelmi, természetvédelmi, vízügyi, valamint népegészségügyi hatáskörében eljáró kormányhivatalt. A KVT-ben meghatározott feladatoknak meg kell felelnie a biztonsági jelentésben, biztonsági elemzésben és a súlyos káresemény elhárítási tervben leírt veszélyeztetéseknek. A mentéshez, elhárításhoz szükséges szervezetek, erők és eszközök pedig legyenek képesek a feladataik ellátására.

A különböző szereplők részéről bevonható erőket és eszközöket az adott szervezet határozza meg, a saját kárfelszámolásban alkalmazott eljárásrendjei figyelembevételével. Ennek megfelelően a terv főbb tartalmi követelményei, az alábbiak szerint határozhatók meg:

1. A veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezés és a káros hatások csökkentésére irányuló tevékenység leírása.
2. A veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezés irányítása.
3. A veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos baleset bekövetkezése utáni tájékoztatási feladatok meghatározása. [4]

Ezen főbb követelmények teljeskörű figyelembevételével szükséges a KVT tervezetének elkészítése. A KVT előírásoknak megfelelő formai felépítését a cikk melléklete tartalmazza. A tervezés alapját a benyújtott biztonsági dokumentáció képezi, amely alapján a hatásvizsgálatokkal kiegészülve megállapítható:

- a veszélyeztetett terület nagysága,
- az ott élő lakosság száma,
- a működő gazdasági társaságok és közületek,
- a jelentős közlekedési útvonalak.

Ebben a tervkészítési fázisában meg kell határozni a különböző védőzónákat- és távolságokat, annak érdekében, hogy beazonosíthatóvá váljon a szükséges védelmi tevékenység. Az ezen intézkedések fogantatásához szükséges főbb szervezetek és jellemző feladatai a következők szerint csoportosíthatók:

1. üzemi (létesítmény területén történő kárelhárítás),
2. katasztrófavédelmi (tűzoltás s műszaki mentés, lakosságvédelem és -riasztás),
3. rendőrségi (területzárás, forgalomirányítás és -korlátozás, riasztás),
4. önkormányzati (lakosságvédelem, riasztás és -tájékoztatás),
5. közüzemi és közműszolgáltatók (közműelzárás),
6. továbbá egészségügyi (sérültek ellátása, krónikus betegek evakuálása) tevékenységek.

A fenti csoportosítás nem fedi le teljességében a jelentkező feladatrendszert, azonban már képet ad annak komplexitásáról, egyben a különböző szervezetek egymásra utaltságáról. A felsorolt tevékenységek összehangolása érdekében szükséges egy vezetési/operatív törzs létrehozásának megtervezése a kárfelszámolási feladatokban résztvevőkből, melynek egyértelmű előnye, hogy nemcsak az egyes hivatásrendek, szervezetek képviselőinek személyes kompetenciáit, hanem az érintett közigazgatási szervek hatásköreit, logisztikai bázisát, speciális probléma megoldási lehetőségeit is egyetlen egységes rendszerbe lehetséges szervezni, ezáltal lesznek képesek a bevont szervezetek az adott esemény kezelésére. [8] Ezzel együtt ki kell jelölni a törzs működése érdekében azt a vezetési pontot, amely megfelelő védettséggel rendelkezik, azaz a havária hatásai nem érintik.

Évente a részleges és három évente a komplex gyakorlatok során javasolt az érintett település polgármesteri hivatalát, esetlegesen az önkormányzat tulajdonában/használatában lévő egyéb ingatlant kijelölni, mivel ebben az esetben a gyors (esetlegesen azonnali) rendelkezésre állás és a folyamatos működés egyaránt biztosítható. Külön ki kell emelni a lakosságvédelmi intézkedések meghatározását, azaz a helyi- vagy a távolsági védelem alkalmazásának módjait és lehetőségeit. A KVT szempontjából az alkalmazott lakosságvédelmi módszerek megfelelnek az általános előírásoknak, ennek értelmében a helyi védelem az elzárkózást jelenti a veszélyeztető hatás elleni védelemre alkalmas, illetve alkalmassá tett helyen; a távolsági védelem alatt a lakosság veszélyeztetett területről történő kimenekítését, illetve kitelepítését, valamint a KVT vonatkozásában előzetes kijelölt befogadóhelyen történő átmeneti jellegű elhelyezését értjük. [5] A lakosságvédelmi feladatok vonatkozásában prioritást élvez annak meghatározása, hogy a fenti intézkedések közül – a veszélyeztető hatások figyelembevételével – melyek azok, amelyek leghatékonyabban szavatolják az érintettek biztonságát. A tervezés ezen szakaszában indokolt a bevont szervezetekkel történő folyamatos koordináció.

A fentiek alapján elkészített tervezetről a polgármester 21 npra hirdetményt tesz közzé, amelyhez az érintett nyilvánosság észrevételt tehet, továbbá közmeghallgatást tart. A tervkészítés ezen eleme biztosítja, hogy a veszélyes létesítmény környezetében élő lakosság, illetve az ott működő gazdálkodó szervezetek, közületek véleményt nyilvánítsanak és észrevételt tehessenek, amelyek figyelembevétele tovább növelheti az érintettek tényleges biztonságát, ezzel együtt szubjektív biztonságérzetét is. A hirdetmény jelentősebb tartalmi elemei az alábbiakban foglalhatók össze. Az üzem működési helye (címe), illetve a veszélyes tevékenység rövid leírása, a kapcsolódó dokumentáció megtekintési lehetősége, valamint tájékoztató az írásbeli véleményezés lehetőségéről, annak határidejéről, a tartandó közmeghallgatás helye és időpontja, illetve formája (személyes vagy elektronikus). A polgármester az érintett nyilvánosságtól hozzá érkezett, valamint saját észrevételeit 8 napon belül megküldi a katasztrófavédelmi kirendeltségnek. [4]

Ezen vélemények figyelembevételével a készítő átadja a tervezetet, majd a dokumentációt megküldi az iparbiztonsági hatóság részére. Az iparbiztonsági hatóság felülvizsgálja és minősíti a megküldött dokumentációt, az alábbi kritériumok figyelembevételével:

1. a veszélyeztető hatásokra adandó intézkedések arányosságát, illetve ezen intézkedések rendelkezésre álló feltételeit,
2. a károsító hatások csökkentésére reálisan végrehajtható feladatokat,
3. az irányításra kijelölt szervezet alkalmasságát, a jelentkező feladatok hatékony végrehajtására,
4. a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos baleset károsító hatásai fajtájának és volumenének megfelelő számú és rendeltetésű erő és eszköz van-e a tervezve,
5. a kárfelszámolásba bevont szervezetek részére megfelelő szakfelszerelés és egyéni védőfelszerelés került-e tervezésre. [4]

Az iparbiztonsági hatóságnak a véleményezésre 15 nap áll rendelkezésre, amelyet követően észrevételeit a polgármesternek és a kirendeltségnek megküldi. A megküldött vélemény birtokában és annak figyelembevételével sor kerül a végleges KVT elkészítésére, majd felterjesztésére a jóváhagyásért felelős igazgatóság vezetőjének. A jóváhagyást követően a közreműködőknek a tervet a készítő megküldi.

2. ábra A KVT készítésének főbb lépései felső küszöbértékű veszélyes üzemek esetén, a [4] alapján. (Készítették: a szerzők)

A KVT készítésére alsó küszöbértékű, illetve küszöbérték alatti létesítményeknél eltérő szabályok vonatkoznak. Amennyiben ilyen létesítményekhez kapcsolódóan kerül sor a KVT kidolgozására, a teljes eljárás lefolytatására 60 nap áll rendelkezésre, azonban a tervezetről nem kell hirdetményt közzétenni, valamint közmeghallgatást tartani.

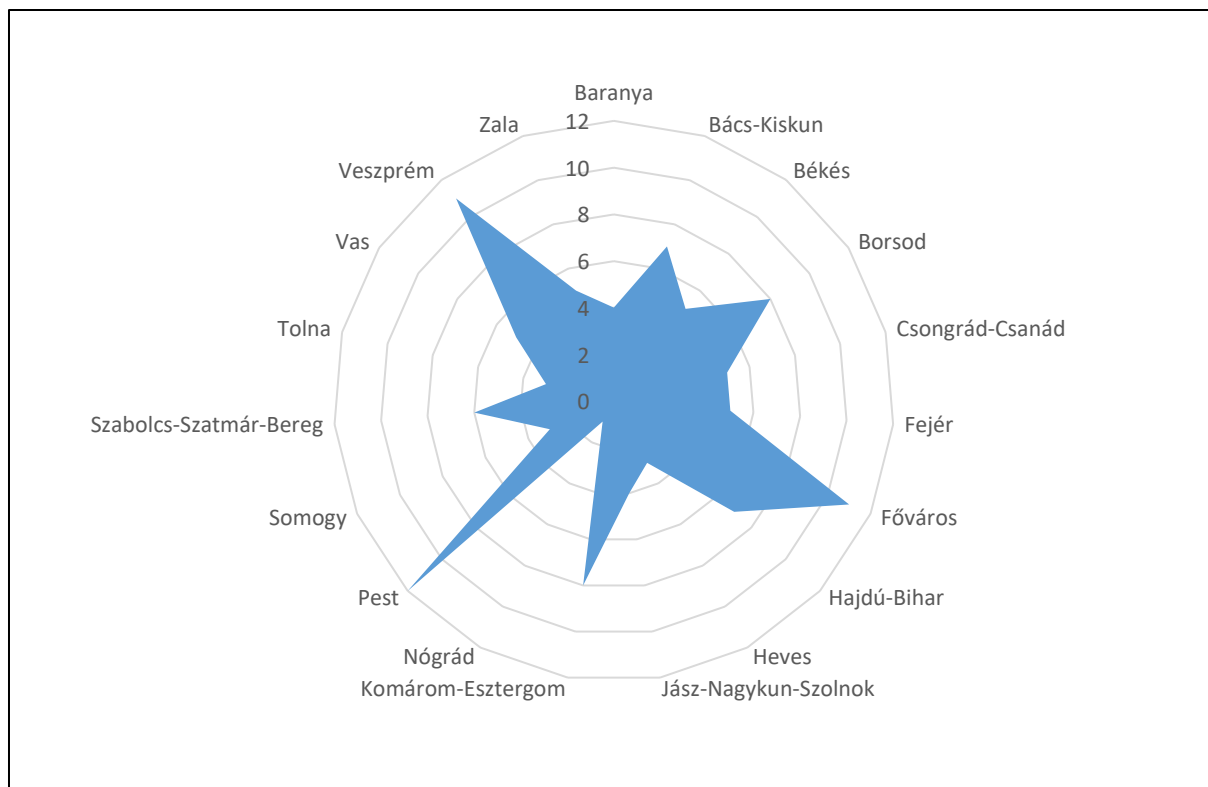
A KVT készítésének hangsúlyos eleme a lakosság tájékoztatása, annak érdekében, hogy a veszélyességi övezetben élő lakosság értesüljön a veszélyeztető hatásokról, valamint felkészülhessen azokra a feladatokra, illetve elsajátíthassa azokat a magatartási szabályokat, amelyek betartásával a biztonsága szavatolható. Ennek érdekében az iparbiztonsági hatóság a polgármester és a kirendeltség bevonásával tájékoztató kiadványt készít. A tájékoztató kiadvány az alábbi főbb információkat tartalmazza:

1. A veszélyes anyagokkal foglalkozó üzem alapadatai.
2. A veszélyes tevékenységről és a lehetséges veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetekről szóló információk, mint pl. az üzemben folyó tevékenységek, a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos baleset szempontjából érintett veszélyes anyagok fajtája és mennyisége, tulajdonságai, veszélyességi osztályuk, az esetleges veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek során kialakuló egészség- és esetleges környezetkárosító hatások.
3. A veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezésről szóló információk, pl. a KVT rövid összefoglalása, a rendkívüli esemény során kialakuló káros hatások elleni védekezés módjai, eszközei és a baleset során követendő magatartási szabályok.
4. Az illetékes iparbiztonsági hatóság elérhetőségi adatai.

A jogszabály a felső küszöbértékű üzemeknél határozza meg a Lakossági Tájékoztató Kiadvány, (a továbbiakban: kiadvány) nyomtatott formában és elektronikus úton történő nyilvánosságra hozatalának szükségességét, azonban az érintettek védelme érdekében a veszélyes üzemben tárolt anyagok mennyiségétől függetlenül szükséges a leírtak szerint az érintettek részére tájékoztatást adni. A kiadványban kerülni kell a bonyolult megfogalmazásokat és szakszavakat, illetve az idegen kifejezéseket, törekedni kell a minél egyszerűbb megfogalmazásra a közérthetőség érdekében. A felső küszöbértékű veszélyes anyagokkal foglalkozó üzemek esetében a kiadvány nyomtatott formában és elektronikus úton történő nyilvánosságra hozataláról a polgármester gondoskodik. Az olyan településen, ahol rendszeresen tartózkodnak külföldi, vagy idegen nyelvű állampolgárok, ott megfelelő idegen nyelven is el kell készíteni a tájékoztató kiadványt. A tájékoztató kiadványt a biztonsági jelentés, biztonsági elemzés vagy a külső védelmi terv módosítása esetén haladéktalanul, de legalább háromévente felül kell vizsgálni. Felső küszöbértékű, veszélyes anyagokkal foglalkozó üzemek esetében a tájékoztató kiadványt szükség esetén, de legalább ötvenként újra ki kell adni. Elkészíthető a tájékoztató kiadvány színes, rövidített, de minden lényeges információt tartalmazó változata, amely – megfelelő módon való terjesztéssel – minden családhoz eljuttatható, amelyre egy példa jelen cikk mellékletében található.

A cikk írásának időpontjában a HELIOS adatbázisában² rögzített KVT gyakorlatok száma alapján, 113 magyar település rendelkezik KVT-vel. Az érintett települések összlakosság száma 2 858 135 fő, amely Magyarország lakosságának az egyharmadát teszi. Ez az adat jól szemlélteti a KVT készítésének és alkalmazásának lakosságvédelemben betöltött jelentőségét.

² A hivatásos katasztrófavédelmi szerv polgári védelmi adatnyilvántartó programja.

3. ábra A KVT-vel rendelkező települések megoszlása vármegyéként. (Készítették: a szerzők)

Megvizsgáltuk a magyarországi kormányhivatalok interneten elérhető lakosságtájékoztató kiadványait. Megállapítottuk, hogy a vármegyei kormányhivatalok honlapján, két vármegye mindössze 13 kiadványa érhető el, a 113-ból. [9] A KVT készítésre kötelezett települések honlapján a kiadványok zöme megtalálható.

4. A KÜLSŐ VÉDELMI TERVEK FELÜLVIZSGÁLATA ÉS GYAKOROLTATÁSA

Az előző fejezetben megismertek szerint elkészített és jóváhagyott KVT-t az alkalmazhatóság folyamatos biztosítása érdekében ellenőrizni kell, amelynek két legfontosabb eleme a tervdokumentáció rendszeres elemzése és a KVT-ben foglaltak gyakoroltatása. A gyakorlat során is felmerülhet olyan tény, vagy olyan esemény következik be, amely alapján módosítani kell a tervet, és a lakossági tájékoztató kiadvány. A felülvizsgálat és az ellenőrzés elkülönül egymástól, amelyet a készítő, azaz a kirendeltség és a polgármester felügyel.

A hatályos szabályozás a KVT-k felülvizsgálatát felső küszöbértékű veszélyes üzemnél háromévente, alsó küszöbértékű üzemnél négyévente, illetve új vagy módosított biztonsági dokumentáció iparbiztonsági hatóság általi elfogadását követően határozza meg. A küszöbérték alatti üzemnél új vagy módosított súlyos káresemény elhárítási terv elfogadását követően szükséges az ellenőrzés. Amennyiben indokolt a jelentős módosítás, új KVT-t kell az előzőekben részletezett eljárás szerint készíteni. A jogszabály által meghatározott jelentős módosításnak az alábbi esetek tekintendők:

1. ha a súlyos balesetet új vagy a lehetséges következmények esetében jelentősen eltérő mennyiségű veszélyes anyag okozza,
2. halálos vagy személyi sérüléseket okozó feltételezett veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos baleset lehetséges következményei által veszélyeztetett terület mérete jelentősen változik,

3. a veszélyeztetett területen a következő jelentős változások történtek:
 - új, tömegtartózkodásra szolgáló építmény vagy helyiség létesült,
 - a közlekedést érintően új, nagy forgalmú főút vagy vasútvonal épült,
 - a veszélyeztetett terület által érintett lakosság létszáma számottevően változott. [4]

A meghatározott eseteken túl célszerű a KVT-t évente pontosítani, melyet a tervdokumentációban a módosítások bejegyzése érdekében elhelyezett adatlapra fel kell vezetni. Az éves felülvizsgálat keretében javasolt fő feladat a társszervek kapcsolattartóin keresztül információk kérése az esetleges személyi vagy szervezeti változásokról, és változás esetén a KVT megfelelő részének pontosítása vagy átdolgozása. Nem jelentős módosítás esetén jegyzőkönyvet kell felvenni, amelyet az iparbiztonsági hatóságnak egyetértés céljából meg kell küldeni.

A KVT gyakorlás fő célja, hogy a tervdokumentációban meghatározott intézkedések, továbbá az azokhoz hozzárendelt erők feladataikat, a rendelkezésre álló eszközöket és erőforrásokat minél jobban megismerhessék. A gyakorlásokat a kirendeltség a polgármesterrel közösen szervezi, melyek két típusát különböztetjük meg: részleges, valamint teljes/komplex gyakorlatot. A részleges gyakorlás évente kerül megszervezésre, a KVT-ben érintett szervezetek valamely részének, illetve egyes feladatainak megismerése érdekében. A teljes/komplex gyakorlatokra három évente kerül sor, amelyek célja a KVT-ben feladattal rendelkező valamennyi szervezet és feladataik teljeskörű gyakorlása. A bevont szervezetek felkészülése és gyakoroltatása lényeges a veszélyeztető hatások felszámolásának hatékony teljesítése érdekében, emellett a gyakorlatok során szerzett tapasztalatok később beépíthetők a KVT-be.

Jó gyakorlatként említhető a részleges gyakorlatok során a törzsgyakorlás szervezése, amely a végrehajtásában érintett szervezetek képviselői részére, a terv tartalmának és az elsődleges veszélyforrás megismerésére, a kárelhárítási tevékenység felelevenítésére, valamint az alkalmazott katasztrófa- és lakosságvédelmi intézkedések elsajátítását szolgálja. Hatékonyabb feladatteljesítést eredményez, ha a KVT gyakorlást belső védelmi terv, vagy a súlyos káresemény elhárítási terv gyakorlataival egy időben tartják, amelyre a vonatkozó belső szabályzók alapján is törekedni kell.

5. KÖVETKEZTETÉS

A külső védelmi tervezés hazai rendszere megítélésünk szerint teljesíti azokat az alapkövetelményeket, melyek alkalmazásával a veszélyes ipari létesítmények veszélyességi övezetében élő lakosság, illetve a közintézmények és gazdálkodó szervezetek biztonsága megőrizhető. Logiku elv, hogy a települést veszélyeztető üzemek számától függetlenül egy terv készüljön, mivel ez nagyban segíti az átláthatóságot, lehetővé teszi az esetleges dominóhatások, illetve a következmények azonosítását.

Javasoljuk, hogy a jogharmonizációs kötelezettségnek történő megfelelés érdekében a 2012/18/EU irányelv rendelkezései kerüljenek beépítésre a hazai szabályzókba, amely szerint az illetékes hatóság a biztonsági jelentésben szereplő információk figyelembevételével csak akkor dönthet a KVT elkészítésének mellőzéséről, ha ismertette döntésének okait. [10]

Javasolt az elmúlt időszak fejlesztéseinek eredményeként a hivatásos katasztrófavédelmi szervnél rendszeresített pilóta nélküli repülőeszközök fokozott bevonása, akár a KVT készítési folyamatába, akár a kialakult rendkívüli események felszámolása során. [11] A tervezésbe történő bevonás során a különböző térinformatikai alkalmazások és térképi felületek kiegészítéseként szükségessé válhat a tereptárgyak, építmények méretének, elhelyezkedésének minél pontosabb beazonosítása. Ezekben az esetekben a levegőből történő felmérés célravezető lehet, mivel a tervezési folyamatban jelentős időelőny érhető el. A káresemények során a drónok alkalmazása lehetővé teheti a hatékonyabb felderítést, a beavatkozó állomány tevékenységének folyamatos követését, a

káresemény kiterjedésének és veszélyeztető hatásainak minél pontosabb meghatározását. A pilóta nélküli repülőeszköz alkalmazása biztosíthatja az operatív törzs részére a folyamatos vizuális kapcsolatot is a káresemény helyszínével, ezáltal hozzájárulhat a törzs döntéstámogatási feladataihoz, így a fentebb már részletezett információk gyorsabb áramlásához.

A lakosság riasztása és veszélyhelyzeti tájékoztatása során, az egyéb eszközök mellett, a hangsugárzóval ellátott pilóta nélküli repülőeszközök hatékonyan hajthatják végre feladataikat, mivel a kezelőszemélyzet élőbeszéddel utasíthatja az érintett területen tartózkodókat a követendő magatartási szabályokra. Fentiekre tekintettel, a pilóta nélküli eszköz alkalmazásának kereteit javasolt a KVT-ben szerepeltetni, mind a védekezésbe bevonható erők, mind a lakosság riasztásra tervezett eszközök között.

A tervezést nagyban elősegítheti a mesterséges intelligencia alkalmazása, amely a rendelkezésre álló nyílt források, adatbázisok és egyéb információk elemzésével nyújt lehetőséget a különböző veszélyeztető hatások azonosítására.

Véleményünk szerint nagyobb hangsúlyt kell fektetni a lakoságtájékoztató kiadványok egységes készítésére és kezelésére. Javasolt, hogy a kiadványok – az érintett települések mellett – a kormányhivatalok honlapjaira is kerüljenek feltöltésre, ezzel is biztosítható a lakosságvédelmi tartalmak fokozott elérése.

6. MELLÉKLETEK

1. Bevezetés

- 1.1. Külső védelmi terv fogalma
- 1.2. Külső védelmi terv célja
- 1.3. A külső védelmi tervben foglaltak elrendelésére jogosultak
- 1.4. Fogalom meghatározások és rövidítések
 - 1.4.1. Definíciók
 - 1.4.2. Rövidítések

2. A külső védelmi terv hatálya alá eső terület és az érintettek köre

- 2.1. A védendő település földrajzi elhelyezkedése
- 2.2. A település veszélyeztetett területének bemutatása és az érintettek köre

3. A veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos baleset elleni védekezés és a káros hatások csökkentésére irányuló tevékenység

- 3.1. A veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos baleset(ek) következtében kialakuló helyzet(ek)
 - 3.1.1. Konkrét üzemi veszélyforrás(ok)
- 3.2. A veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos baleset elleni védekezés és a káros hatások csökkentésére irányuló tevékenység
- 3.3. A védekezésbe bevonható szervezetek, erők, eszközök
- 3.4. A védekezésbe bevonható települési infrastruktúrája, berendezések és anyagok
 - 3.4.1. Az igénybe vehető károskúti infrastruktúra
 - 3.4.2. Ellátás igénybe vehető eszközei
 - 3.4.3. Berendezések
 - 3.4.4. A védekezés anyagai, a veszélyes vegyi anyag közömbösítésére szolgáló anyagok
- 3.5. A lakosság és az anyagi javak védelme érdekében hozott intézkedések
 - 3.5.1. Vezetési és együttműködési feladatok
 - 3.5.2. A riasztás, figyelmeztetés és tájékoztatás
 - 3.5.3. A lakosság riasztása, tájékoztatása
 - 3.5.3.1. A lakosság riasztás és tájékoztatás módja, tartalma
- 3. 5. A kitelepítés, kimenekítés, elhelyezés

- 3.5.4.1. A kitelepítés
- 3.5.4.2. A kimenekítés
- 3.5.4.3. A visszatelepítés
- 3.5.5. Az elzárkóztatás
- 3.5.6. A lakosság egyéni védelmi- és kimenekítő eszközökkel való ellátása
- 3.5.7. A létfenntartáshoz szükséges anyagi javak védelme
- 3.5.8. A kulturális javak, fontos vagyontárgyak védelme
- 3.5.9. A polgári védelmi szervezet készenlétbe helyezése
- 3.5.10. Vegyi mentesítés
- 3.5.11. Az ideiglenes helyreállítás
- 3.5.12. A tűzoltás és műszaki mentés
- 3.5.13. A híradás
- 3.5.14. Áldozatokkal kapcsolatos tevékenység
- 3.5.15. Súlyos balesetet követően a környezet helyreállítása és megtisztítása
- 4. Veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezés irányítása**
 - 4.1. A veszélyhelyzeti irányítás és együttműködés
 - 4.1.1. Az Operatív Törzs rendeltetése
 - 4.1.2. Az Operatív Törzs feladata, megalakítása
 - 4.1.3. Az Operatív Törzs munkacsoportjai és feladataik
 - 4.2. A súlyos balesetek elleni védekezéshez történő külső segítségkérés
 - 4.3. A védekezési tevékenységet elindító, a védekezést irányító és más megjelölt, feladat- és hatáskörrel bíró személyek neve, beosztása, elérhetőségi adatai
 - 4.4. Az irányításhoz, a helyzet értékeléséhez és a döntések előkészítéséhez szükséges technikai infrastruktúra
- 5. A veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos baleset bekövetkezése utáni tájékoztatási feladatok meghatározása**
 - 5.1. A lakosság felé történő tájékoztatás tartalma és eszközei,
 - 5.2. A védelmi és biztonsági igazgatás szervei tájékoztatásának tartalma és eszközei
 - 5.3. A hatóság tájékoztatásának tartalma és eszközei
- 6. Pontosítások, lapok cseréje**
- 7. Függelékek** (térképmelléletek, előre elkészített lakossági tájékoztatók, kimutatások stb.)

1. melléklet A KVT javasolt felépítése, amely megfelel a hatályos szabályzóknak. (készítették a szerzők)

Mit kell tennem?

	A baleset bekövetkeztéről szirénajel, vagy hangosbemondó közleménye tájékoztatja.
	Keressen védelmet otthonában vagy más megfelelő helyen!
	Csukja be az ajtókat és az ablakokat!
	Kapcsolja ki a szellőző és klímarendszert!
	Menjen a legmagasabban fekvő, a veszélytől ellentétes oldalon lévő helyiségbe!
	Kapcsolja be a rádiót és a televíziót, hallgassa a közleményeket!
	Ne dohányozzon, kapcsolja ki a gáztűzhelyt és a nyílt lánggal üzemelő készülékeket!
	Szellőztessen miután a szirénajel, vagy a hatóság közleménye a helyzetet veszélytelennek nyilvánította!

Az üzem pontos neve és címe:

Guardian Orosháza Kft.
Orosháza, Csorvási u. 31.
Tel.: 06/68 887-200

Együttműködő és értesíthető szervezetek:

Orosháza Város Önkormányzata
Orosháza, Szabadság tér 4-6.
Tel.: 06/68 413-022

Mentőszolgálat
Orosháza, Kórház u. 3
Tel.: 112/104
06/68 411-204

Tűzoltóság
Orosháza, Kossuth tér 3.
Tel.: 112/105
06/66 549-481

Rendőrség
Orosháza, Szabadság tér 2.
Tel.: 112/107
06/68 411-344

Katasztrófavédelem
Tel.: 112
06/66 549-480

Mi a teendő súlyos ipari baleset esetén?

Orosháza Város lakossági tájékoztatója a Guardian Orosháza Kft. veszélyes üzemben bekövetkezett balesetek esetén követendő magatartási szabályokról

Veszélyeztetettség

A gazdaságban jelen lévő veszélyes anyagok tárolása, feldolgozása, felhasználása magában hordja a súlyos ipari balesetek kialakulásának kockázatát. Szerencsére ilyen súlyos balesetek ritkán fordulnak elő.

MEGELŐZÉS + TÁJÉKOZTATÁS = BIZTONSÁG

A katasztrófavédelmi törvény, az ipari üzemek vezetői kötelességévé teszi az üzemben jelenlévő veszélyes anyagokkal kapcsolatos kockázatok felmérését, a reálisan feltételezhető súlyos balesetek bekövetkeztékor jelentkező hatások meghatározását, a lakosság és a környezet védelmének érdekében a szükséges üzemi megelőző intézkedések megtételét. Ezen információt a Guardian Orosháza Kft. biztonsági jelentése tartalmazza. A veszélyes üzem biztonsági jelentése NYILVANOS, az Orosházi Polgármesteri Hivatalban mindenki számára hozzáférhető.

Az üzem bemutatása

A Guardian Orosháza Kft. 1991 óta van jelen Orosházán és folytatja termelői tevékenységét. A Kft. üsztatott eljárással előállított szilárdanyagot gyárt. Az üveggyártás önmagában nem veszélyes tevékenység, azonban a gyártáshoz felhasznált bután gáz olyan mennyiségben van jelen a gyár területén, hogy az a környezetre veszélyt jelenthet egy esetleges üzemzavar vagy káreset kapcsán.

A termelés a gyárban folyamatos, 4 műszak váltja egymást a nap 24 órájában. A gyárban dolgozók összlétszáma 350 fő, de a műszakok létszámát figyelembe véve egyszerre maximum 160-170 dolgozó tartózkodik a gyárban.

A belső szabályozók, a folyamatos belső és külső ellenőrzések, melyek a legmodernebb biztonságtechnikai berendezésekkel párosul, alkotják az üzem biztonsági

rendszerét. Ezek összehangolt működése minimálisra csökkenti a súlyos balesetek bekövetkezésének kockázatát, mely az üzem esetében a robbanás kockázatát jelenti. Az esetlegesen bekövetkező súlyos balesetekkel kapcsolatos kárelhárítási feladatok szakszerű, gyors és biztonságos végrehajtása érdekében a veszélyhelyzeti feladatokra az érintetteket az üzem folyamatosan készíti fel. Tevékenységüket a közös védekezésbe bevont szervekkel végrehajtott közös begyakorlásokon ellenőrzik.

Lakosság részére javasolt magatartás

Éghető gáz kiszabadulása esetén a legfontosabb feladat a további tűz és robbanás veszély kialakulásának megelőzése.

A lakásban található nyílt lánggal üzemelő berendezéseket kapcsolja ki, lehetőség szerint a főelzáró csap zárt állásba való fordításával, illetve a szabadterén történő nyílt láng használatával járó tevékenységeket haladéktalanul függeszse fel, kioltásukhoz, száraz homokot, földet használjon.

A település északi részén, a Szarvasi út és Juhász Gyula utca Úveg köz, valamint a Vég köz által határolt területe a bután gáz nagymennyiségű kiáramlása által leginkább veszélyeztetett. A veszélyességi övezet határán kívül kijelölt gyűlekezési pont a Czina Iskola, kérjük, amennyiben szükségessé válik lakása elhagyása itt jelentkezzen, a további teendőkről a védekezésben részt vevők itt tájékoztatják.

Amennyiben a veszélyességi övezet elzárkózással érintett területén él, kérjük, húzódjon az épület veszélyforrásától legtovább lévő részébe és ott várja a veszély elmúlását. A védelmet tovább növelheti, ha a helyiség sarkait vagy az ott található stabil bútorokat használja védekezés céljából.

A SZIRÉNAJELEK

Jelentése: VESZÉLY!
120 másodpercig tartó, váltakozó hangmennyiségű, folyamatos szirénahang jelzi a közvetlen veszélyt. Ekkor el kell hagyni az utcákat, a közterületeket és menekíteni kell kerestni.

Jelentése: A VESZÉLY ELMÚLT!
2 x 30 másodpercig tartó, egyenletes hangmennyiségű szirénahang, a jelzések közötti 30 másodperces szünettel, amely jelzi a veszély elmúlását.

7. IRODALOMJEGYZÉK

- [1] A katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról, 2011. évi CXXVIII. törvény. <https://njt.hu/jogszabaly/2011-128-00-00> (2025.11.01.)
- [2] Jackovics P. J., „Kárelhárítási, veszélyhelyzet-kezelési és helyreállítási feladatok a katasztrófavédelem polgári védelmi szakterülete elmúlt öt éves tevékenységének tükrében,” in Országos Települési Csapadékvíz-gazdálkodási Konferencia tanulmányai, Budapest, Dialóg Campus, 2019. ISBN: 978-615-5845-21-5 <https://vtk.uni-nke.hu/document/vtk-uni-nke-hu/Kezikonyv.pdf> (2025.11.01.)
- [3] A katasztrófák elleni védekezés irányításáról, szervezetéről és a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezésről szóló 1999. évi LXXIV. törvény. <https://mkogy.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99900074.TV> (hatályát veszttette) (2025.11.01.)
- [4] A veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezésről szóló, 219/2011. (X. 20.) Korm. rendelet. <https://njt.hu/jogszabaly/2011-219-20-22> (2025.11.01.)
- [5] A katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény végrehajtásáról szóló, 234/2011. (XI. 10.) Korm. rendelet. <https://njt.hu/jogszabaly/2011-234-20-22> (2025.11.01.)
- [6] Kátai-Urbán L., Veszélyes üzemek biztonsága – kézikönyv az iparbiztonsággal foglalkozó szakemberek részére, Budapest: Semmelweis Kiadó, 2025. ISBN: 9789633316504
- [7] Cimer Zs. (Szerk.), Módszertani kézikönyv veszélyes ipari védelmi ügyintézők részére, Budapest: Hungária Veszélyesáru Mérnöki Iroda Kft., 2025. ISBN: 9786150074023
- [8] Kovács I., „A törzsmunka alapjai,” in Rendszerszintű vezetés és irányítás, Budapest, Magyar Rendészettudományi Társaság Hallgatói Tagozat, 2022. ISBN: 978-615-6456-04-5 https://rendeszeti.uni-nke.hu/document/rendeszeti-uni-nke-hu/7_szamu_melleklet_rendszerszintu_vezes_es_iranyitas.pdf (2025.11.01.)
- [9] „Lakossági Tájékoztató Kiadvány keresése a tartalmakban,” [Online]. <https://kormanyhivatalok.hu/keres?keys=lakoss%C3%A1gi+t%C3%A1j%C3%A9koztat%C3%B3+kiadv%C3%A1ny> (2025.11.18.)
- [10] A veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek veszélyének kezeléséről, valamint a 96/82/EK tanácsi irányelv módosításáról és későbbi hatályon kívül helyezéséről, AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 2012/18/EU IRÁNYELVE. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:32012L0018> (2025.11.18.)
- [11] „Csaknem hárommilliárd forint a katasztrófakockázatok felmérésére,” [Online]. <https://katasztrofavedelem.hu/611/szechenyi-2020/2/278598/csaknem-harommilliard-forint-a-katasztrofakockazatok-felmeresere> (2025.11.18.)